

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦІННОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Освітньо-професійна програма «Міжнародне і європейське право»

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Цінності європейської цивілізації
Викладач (-і)	Дойчик Максим Вікторович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та релігієзнавства
Контактний телефон викладача	0955702451
Е-mail викладача	maksym.doichyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	<p>Консультації проводяться у вівторок 11.55 відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщено на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kfsr.pnu.edu.ua/</p> <p>Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження тематики та змісту індивідуальних науково-дослідних завдань.</p> <p>Онлайн консультації можуть бути організовані за бажанням студентів з використанням Viber (+380955702451).</p>
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Цінності європейської цивілізації» читається студентам першого курсу спеціальності 081 Право (Міжнародне і європейське право). В межах лекційного викладу та семінарської практики з «Цінностей європейської цивілізації» акцент робиться на історико-філософській складовій осмислення європейської аксіологічної думки, а також на опрацюванні її ключових ідей та понять, аналізі сучасних підходів до найважливіших європейських цінностей.</p> <p>Курс лекцій присвячено основним тенденціям у формуванні цінностей європейської цивілізації в період Античності, Середньовіччя, Відродження, Нового часу та особливостям сучасного етапу інституціалізації в праві таких базових цінностей європейської цивілізації як гідність, свобода, правова держава, демократія, громадянськість, толерантність, справедливість, солідарність та ін. Зміст семінарських занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядно-ціннісну позицію. Завдання, які покликана вирішити пропонована дисципліна, включають не лише засвоєння знань, але й набуття студентами вмінь опрацьовувати самостійно навчальну літературу, критично мислити та висловлювати свою точку зору на основні світоглядно-ціннісні питання. Зазначений курс спрямований на розвиток здатності студентів самостійно набувати і удосконалювати знання та вміння через пошук, читання і реферування філософської та юридичної наукової літератури.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> навчальної дисципліни є допомогти студентам зорієнтуватись у базових цінностях, на яких ґрунтується європейська цивілізація та визначити їхню роль у світовій історії та сучасному світі.</p> <p><u>Основними завданнями</u> вивчення дисципліни є вироблення умінь та навичок, закріплення отриманого після прочитаної лекції та самостійної роботи студента знання про особливості формування цінностей європейської цивілізації відповідно до основних періодів європейської історії та подальшу їхню інституціалізацію в правових документах, що регулюють діяльність ЄС в наш час.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> характерні риси античного, середньовічного, ренесансно-гуманістичного, новочасного та сучасного погляду на базові цінності, що стали основою європейської цивілізації; вміти: застосовувати одержані знання у навчальній та професійній діяльності 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його</p>	

сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та тендерні проблеми.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні компетентності:

Знання і розуміння ретроспективи формування вітчизняних, європейських та міжнародних державно-правових інститутів.

Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності в Україні та світі, розуміння їх правової природи.

Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, практики Європейського суду з прав людини та інших європейських і міжнародних судових та правозахисних інституцій.

Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.

Програмні результати навчання:

Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання на базі актів національного законодавства України, законодавства ЄС, європейських країн та основоположних принципів міжнародного права.

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми світового, континентального, державного, регіонального чи локального характеру.

Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами, оперуючи при цьому законодавчими актами вітчизняного, європейського та міжнародного характеру.

Пояснювати характер певних подій та процесів правового значення з розумінням професійного та суспільного контексту.

Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права України, а також міжнародного і європейського права.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	081 Право	1	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	Лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1: «Цінності європейської цивілізації та їхні ідейні витoki» Поняття «європейські цінності». Цінності європейської цивілізації та їхні ідейні витoki. Принцип індивідуалізму. Ідеї гідності, свободи, справедливості у сократичних діалогах Платона. Специфіка розуміння ідей свободи, гідності, справедливості, громадянського служіння у поглядах Аристотеля. Пайдея. Людяність, людинолюбство, гідність, свобода, рівність, справедливість, громадянське служіння у філософії стоїцизму (Цицерон, Сенека, Епіктет, Марк Аврелій).	4	4	16

Тема 2: «Цінності європейської цивілізації у світлі філософії Середньовіччя, Відродження та ідейних здобутків Реформації». Християнська апологетика та її роль у формуванні цінностей європейської цивілізації (Юстин Мученик, Климент Олександрійський, Афінагор Афінянин, Ориген, Тертуліан та ін.). Концептуальне окреслення цінностей європейської цивілізації у християнській патристиці (Афанасій Великий, Василь Великий, Григорій Богослов, Іван Золотоустий). Ідеї Аврелія Августина та їх значення для формування цінностей європейської цивілізації. Принцип егалітаризму. Особливості концептуалізації цінностей європейської цивілізації у філософії доби Відродження. Вплив Реформації на формування цінностей європейської цивілізації (Мартін Лютер, Жан Кальвін). Ідеї моральної автономності людської особистості, свободи совісті, професії як критерію гідності.	2	4	8	
Тема 3 «Цінності європейської цивілізації у філософії Нового часу». Цінності людини та суспільства у філософії Нового часу (Рене Декарт, Френсіс Бекон, Джон Лок). Принцип толерантності. Раціоналістично-утилітарний підхід Томаса Гобса до осмислення цінностей європейської цивілізації. Ідеали Просвітництва та їх значення для становлення європейської цивілізації. Особливості розуміння цінностей європейської цивілізації у філософії Жана-Жака Русо. Імануїл Кант та цінності європейської цивілізації.	2	4	8	
Тема 4: «Індивідуалістичний підхід до ідеї гідності, рівності, свободи, справедливості в європейській філософії XIX-XX ст.» Європейські цінності у світлі у філософії Артура Шопенгауера. Етико-екзистенційний вимір розуміння гідності людини у поглядах Сьорена К'єркегора. Метафізика гідності людської особистості у творчості Федора Достоєвського. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму Памфіла Юркевича. Некласичний вимір розуміння європейських цінностей у філософії Фрідріха Ніцше. Євроскептицизм Освальда Шпенглера та цивілізаційний оптимізм Арнольда Тойнбі.	2	2	8	
Тема 5: «Базові європейські цінності та їх правове забезпечення»: Свобода. Гідність. Правова держава. Демократія. Громадянськість. Толерантність. Справедливість. Солідарність.	2	4	20	
	ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів: 1) присутність на лекційному занятті – 1 бал; 2) усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей – максимально 3 бали (чотири оцінки із дев'ять семінарських занять); 3) дві письмові роботи (в межах семінарських занять) – максимально 3 бали за кожен окремо. 4) контроль за самостійною роботою – здійснюється у формі комп'ютерного тестування у поза аудиторний час із наперед визначених робочою програмою тем. Максимальна кількість балів – 5 Підсумковий контроль – іспит (екзамен): 1) теоретичний тур – письмовий іспит (в екзаменаційному білеті 4 питання, які максимально оцінюються			

	<p>– 50 балів (питання тем 1-10 - по 13 балів; питання тем 11-13 – по 12 балів).</p> <p>За бажанням студента можна пройти підсумковий контроль (екзамен) у тестовій формі (із використанням комп'ютерних технологій). У тесті 50 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється 1 бал. Час проходження тестування – 50 хвилин. Максимальна кількість балів – 50. Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Дві письмові роботи: Робота 1 – охоплює матеріал лекційних тем 1-5. Кількість запитань: 4. Запитання відкритого типу (без варіантів відповідей). Час виконання: 90 хв. (в межах семінарського заняття). Робота 2 – охоплює матеріал тем 6-12. Кількість запитань: 4. Запитання відкритого типу (без варіантів відповідей). Час виконання: 90 хв. (в межах семінарського заняття)</p>
Семінарські заняття	<p>В межах 9 запланованих семінарських занять є обов'язковими чотири усних відповідей, які оцінюються як кожна окремо по 3 бали. Семінарські заняття покликані утвердити у студентів конкретні знання з дисципліни, сприяти розвитку аналітичного мислення, формувати навички розробок презентацій з обраних тем, публічних виступів, умінню проводити дискусії на актуальні, визначені теми, займати чітку професійну та громадянську позицію.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. Візуалізована презентація на семінарське питання не повинна перевищувати 40 слайдів. Однак слід пам'ятати, що візуалізована презентація тільки доповнює підготовлену основну відповідь студента. 2) двох письмових (контрольних) робіт протягом семестру. Виконання цих завдань передбачає якісну, системну, цілеспрямовану навчальну діяльність студента у підготовці до написання роботи. Студент допускається до підсумкового контролю (екзамен) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів (максимально – 50).</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: залік 1 семестр</p> <p>Форма здачі:</p> <p>письмова – за умов стаціонарного навчання, автоматично на основі написання контрольної роботи</p> <p>тестові завдання – за умов дистанційного навчання.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Письмові роботи:</u> очікується, що при написанні письмових робіт студенти мають проявити творче та аналітичне мислення, вміння аналізу суспільних процесів в контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання, вміння проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел із відповідними посиланнями на використані джерела для запобігання плагіату.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p><u>Відвідування занять</u></p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Загалом, всі студенти мають відвідувати лекції і практичні заняття курсу.</p> <p>Пропуски семінарських (практичних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.).</p>	
8. Рекомендована література	

Берлін І. Два концепти свободи : [філософія свободи] [Текст]. Лібералізм: антологія. ВД"Простір", "Смолоскип", 2009. С. 546 - 583.

Берлін І. Чотири есе про свободу [Текст] [Текст]. К. : Основи, 1994. 272 с.

Гаск Ф. Цінність свободи. Лібералізм: антологія. ВД"Простір", "Смолоскип", 2009. С.504-545.

Всесвітнє дослідження цінностей [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.worldvaluessurvey.org/>

Декларація принципів толерантності (прийнята Генеральною конференцією ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року). URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_503

Загальна декларація прав людини. Принята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

Договір про Європейський Союз. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. К.: «КІ.С.», 2010. С. 31-72. URL: <http://lib.pu.if.ua/lib/>

Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст] : монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.

Дойчик М.В. Толерантність як вияв гідності нації. Гілея. Науковий вісник. 2008. Вип.. 15. С.273 - 280.

Дойчик М.В. Ідея гідності у філософії Томаса Гоббса. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. К. : «Видавництво «Гілея», 2018. Вип. 132 (5). С. 150 - 156.

Дойчик М. В., Гоян І. М. Егалітаристський підхід до розуміння гідності людини у соціально-етичній концепції Джона Локка. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 138 (11). Ч.2. Філософські науки. С. 12-16.

Дойчик М. В. Гідність генія у філософській творчості А. Шопенгауера. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 111 (8). С. 249-254.

Дойчик М. В. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму П. Юркевича. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2015. Вип. 100 (9). С. 116-121.

Дойчик М. В. Етико-екзистенційний вимір розуміння гідності людини у філософській творчості С. К'єркегора. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 107 (4). С. 172-177.

Дойчик М.В. Юстин Мученик: перший досвід філософського осмислення християнського розуміння гідності. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Філософія. 2018. Вип. 806. С. 132-138

Йосипенко С. Європа як філософська тема і політична проблема. Філософська думка. 2010. № 1. С. 76-88.

. Історія європейської ментальності / За ред. Петера Дінцельбахера. Переклав з нім. Володимир Кам'янець. Львів: Літопис, 2004. 720 с.

Крепон Марк. Європейські іншості. Філософська думка. 2010. № 1. С. 89-99.

Комісар Л., Чехун Н. Концепт «Європейські цінності» в міждисциплінарному вимірі: рефлексія і практика. Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. 2018. №1(27). С.5459.

Малахов В. А. Етика: Курс лекцій. Навч. посібник. 4-те вид. К.: Либідь, 2002. 384 с.

Питання в тому, чи знайдемо ми об'єднанчі теми для нової Європи. Філософська думка. 2010. № 1. С.100-113.

Онуфрієнко Н.О. Європейські цінності у професійній підготовці вчителів історії. Точка зору. С.134-137.

Попович М.В. Поверхневі і глибинні ціннісні зв'язки. Європейська система цінностей URL: <http://lib.pu.if.ua/lib/>

Сахань О.М., Шевчук Н.В. Європейські цінності як запорука процвітання: український вибір. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2018. №2(37). С.177-196.

Цінності об'єднаної Європи. Київ: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. 45 с.

Чекаленко Л., Васильєва М. Європейські цінності, що засновані на духовній, моральній та історичній спадщині народів Європи. Зовнішні справи. Політичні науки. №10. С.1417.

Хартія засадничих прав Європейського Союзу. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. К.: «К.І.С.», 2010. С. 485 - 501. URL: <http://lib.pu.if.ua/lib/>

Хартія засадничих прав Європейського Союзу. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. К.: «К.І.С.», 2010. С. 485 -501.

Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи: монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 208 с.

Doichuk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber' s methodological individualism: social potential. Релігія та Соціум: міжнародний часопис. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71-77.

Doichuk M. СийКайіп dignity in Jean-Jacques Rousseau's social-ethical conception: gender aspect. Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки. Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. Випуск 21. С.16-22.

Doichuk, M., & Doichuk, O. (2019). The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences, 2(2), 3-12. <https://doi.org/10.15421/341919>

Duliba, Y., Ovcharuk, S., Doichuk, M., Hoian, I., Vergolyas, M., & Sarancha, I. (2022). The Transformation of the Global Civil Society during the Covid-19 Pandemic. Postmodern Openings, 13(1), 436-449. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/406> (Web of Science).

Prepotenska, M., Ovsiankina, L., Smyrnova, T., Rasskazova, O., Cherednyk, L., & Doichyk, M. (2022). Tolerance as a Communicative and Socio-Cultural Strategy of Social Agreements. *Postmodern Openings*, 13(1), 291-312. <https://doi.org/10.18662/po/13.1/397>

(Web of Science).

Doichyk, M., & Doichyk, O. (2021). Epistemological Premises for the Concept of Dignity in John Locke's Philosophical Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), 3-12. <https://doi.org/10.15421/342101>

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в робочій навчальній програмі навчальної дисципліни, планах семінарських занять, в монографії «Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст] : монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.».

Детальніша інформація наявна в методичних матеріалах у викладача та на сайті дистанційного навчання після приєднання до курсу та сайті кафедри <https://kfsr.pnu.edu.ua/%d1%81%d0%b0%d0%bc%1%82%d1%96%d0%b2/>

Викладач:

Максим ДОЙЧИК